

A koragyermekkorai nevelés új curriculumuma

Az ideai tanévtől életbe lépett az új bölcsődei és óvodai curriculum,¹ amely ez év augusztusában jelent meg a Hivatalos Közlönyben. A curriculum nem teljesen ismeretlen az óvodapedagógusok számára, hiszen ideai, miniszteri rendelettel történő jóváhagyását két év kipróbálás előzte meg, miközben az óvónők véleményezték, javaslatokat tettek, amelyeket be is építettek a később véglegesített programba.

A 2008-as curriculum megújítását többek között *A koragyermekkorai fejlődés és tanulás alapvető támpontjai*² című dokumentum megjelenése, a 2011-es Oktatási Törvényben rögzített előírások, valamint az Európai Unió Bizottságának és Tanácsának a minőségi koragyermekkorai nevelésre vonatkozó Ajánlásai³ tették szükségessé. Világossá vált, hogy napjainkban igen fontos „a gyermeki fejlődés következetes, a lehető legkorábban induló támogatása a kisgyermekkorai nevelési és gondozási szolgáltatások igénybevételével.”⁴ Ennek szellemében meg kellett alkotni az óvodai nevelés új curriculumával együtt a bölcsődei nevelés és gondozás programját is, össze kellett hangolni a különböző nevelési szinteket, figyelni kellett arra, mi történik a gyermekkel az óvoda előtt, majd tovább, az elemi tagozaton. Ugyanakkor a 2008-as curriculum alkalmazása óta egyre nyilvánvalóbbá vált a szabad játék, az integrált és választott tevékenységek fontossága koragyermekkorban, változtatást igényelt a gyermek fejlődésének a nyomon követése, a nevelő tevékenység bölcsődei és óvodai tervezése stb. Összességében: a követelmény-központú curriculum helyett a koragyermekkorai nevelés számára is szükségessé vált a korszerűbb, kompetencia alapú curriculum bevezetése, amelyben az általános fejlesztési és sajátos követelményeket a fejlődés, valamint a magatartás területei és dimenzió helyettesítik. A folyamatos fejlődést és az egymásra épülést kevésbé szem előtt tartó, különálló tevékenységekhez kapcsolódó műveltesített követelmények helyett pedig a fejlődési fejlesztési területeken belüli kompetenciakomponensek és -készletek fogják át az egész bölcsődei és

¹ 2019. 08. 02. 694-es sz. Miniszteri Rendelettel jóváhagyott *Curriculum pentru educatia timpurie (A koragyermekkorai nevelés curriculumuma)*

² 2010/3851-es sz. MR által jóváhagyott dokumentum.

³ Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa ajánlása a kulcskompetenciákról az egész életen át tartó tanulás szempontjából (2006/962/EC); Az Európai Bizottság közleménye és az Európai Unió Tanácsa következtetései a koragyermekkorai nevelésről és gondozásról: Nyújtsuk a legjobb indulást gyermekeinknek a holnap világához (2011/C/175/03), A Quality Framework for Early Childhood Education and Care – Az Európai Bizottság munkacsoportjának jelentése a koragyermekkorai nevelésről és gondozásról (2014); A Tanács ajánlása (2019. május 22.) a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről,

⁴ A Tanács ajánlása (2019. május 22.) a magas színvonalú kisgyermekkorai nevelési és gondozási rendszerekről, 8.

óvodai nevelés időszakát. Ez azért fontos, mert ezek egy egységes személyiségkoncepciót is világosan leképeznek, s a nevelés hatékonyságát jelentősen meghatározza az egységes koncepció mentén szerveződő, a személyiségfejlődés világos menetét és módját meghatározó modell követése. A kompetencia-készlet egyes elemeihez magatartási és tanulási tevékenységpéldák kapcsolódnak, amelyek támogatják a pedagógust a curriculáris tervezésben, a kalendarisztikus tervek, heti tervek és projekttervek elkészítésében.

Az új curriculum megjelenését követően a minisztérium kisebbségi osztályának felkérésére sikerült lefordítani azt, így a pedagógusok kézbe vehetik anyanyelvükön is a munkájuk alapjául szolgáló dokumentumot.

Az óvodai nevelés jellemzői között az új curriculum mindjárt az elején kiemeli a gyermekközpontságot, hiszen arra alapoz, hogy a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és társadalmi lény egyszerre. Ebből kiindulva hangsúlyozza a gyermeki jogok – a neveléshez-oktatáshoz, a véleménynyilvánításhoz való jog stb. – tiszteletben tartását, ehhez kapcsolja a cselekvéses és integrált tanulás elvét, hiszen ebben az életkorban nagyon fontos a világ dolgainak, jelenségeinek globális, játékba integrált megismerése, amit a pedagógus irányít, és amelyben a gyerek aktívan, önkéntesen vesz részt. A curriculum kiemeli az igazságosság érvényesítésének fontosságát a koragyermekkorai nevelésben azzal a céllal, hogy minden gyermeknek – tekintet nélkül nemre, etnikai vagy társadalmi származásra, vagyoni helyzetre, nyelvre, vallásra, fogyatékosságra – egyenlő fejlődési lehetőséget biztosíthassanak a neveléssel foglalkozó intézmények. Kiemelt jellemzőként szerepel a dokumentumban az interkulturalitás elve is, amely más kultúrák (értékek, normák) megismerését, egyenértékűségének az elismerését várja el a koragyermekkorai neveléstől.

A curriculum minden részletében nagy hangsúlyt fektet a gyermek globális fejlődésére, ami a legfontosabb ebben az életkorban az iskolára és az egész életre való felkészítése szempontjából, ezért a kompetenciákkal együtt öt fejlődési terület képességeit, készségeit, magatartásformáit is részletezi a 2008-as curriculum⁵-beli tapasztalati területek (esztétika és kreativitás, ember és társadalom, nyelv és kommunikáció, tudományok, pszichomotoros terület) helyett. Az öt fejlődési terület a következő: a **fizikai fejlődés, egészség és személyes higiénia** (nagy- és finommozgások, finommotorika, egészséges táplálkozás stb.), a **társas-érzelmi** (együtt élni és tevékenykedni másokkal, érzelmek kezelése, a különbözőség elfogadása, tolerancia stb.), a **tanulási képességek és attitűdök** (kíváncsiság, érdeklődés, kezdeményezés, kitartás, kreativitás stb.), a **nyelvi-kommunikációs fejlődés, az olvasás és írás alapozása** (beszédészlelés és -megértés, szóbeli kommunikáció és kifejezés, érdeklődés az írás és olvasás iránt, fonológiai tudatosság, annak tudatosítása, hogy az írott üzenetnek jelentése van stb.), a **kognitív fejlődés és a világ megismerése** (problémahelyzetek megoldása, divergens gondolkodás, ok-okozati kapcsolat, összefüggések megértése, társítások stb.) területe.

A curriculum alkalmazása szintjén legnagyobb változás a szabad játékok és a szabadon választott tevékenységek vonatkozásában történt, ugyanis minden szinten megnőtt

⁵ 5233. sz. Miniszteri Rendelet.

ezeknek a száma (2–2 és fél óra), a tematikus, illetve tapasztalati területek szerinti tevékenységek száma viszont csökkent (legtöbb másfél óra naponta, nagycsoportban).

1. táblázat: Óvodai curriculum, keretterv

Korcsoport	Tanulási tevékenységkategoróriák/típusok	A gyermekek napi/egy váltáshoz kötött tanulási tevékenységének óraszám	A heti tanulási tevékenységek összórászám
0–18 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 h	10 h
	Rutinok (szokások) és áthajlások	2 ½ h (2 nap/hét) 3 h (3 nap/hét)	14 h
	Tematikus tevékenységek	10/15 perc	1 h
	ÖSSZESEN		25 h
19–36 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 ½ h	12 ½ h
	Rutinok (szokások) és áthajlások	2 h (4 nap/hét) 2 ½ h (1 nap/hét)	10 ½ h
	Tematikus tevékenységek	20/25 perc	2 h
	ÖSSZESEN		25 h
37–60 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 h	10 h
	Személyes fejlődést célzó tevékenységek	2 h	10 h
	Tapasztalati területek szerinti tevékenységek	1 h	5 h
	ÖSSZESEN		25 h
61–72/84 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 h	10 h
	Személyes fejlődést célzó tevékenységek	1 ½ h	7 ½ h
	Tapasztalati területek szerinti tevékenységek	1 ½ h	7 ½ h
	ÖSSZESEN		25 h

A szabad játékok és szabadon választott tevékenységek kevésbé kötöttek, megkezdésükhöz nem kell megvárni minden gyermek bölcsődébe, illetve óvodába érkezését, a központokban felajánlott összes tevékenységen pedig nem muszáj minden gyereknek részt vennie. A curriculum kiemeli, hogy a központokban nem frontális, hanem egyéni, páros és kicscsoportos tevékenységet kell szervezni. Ha opcionálist vezetnek be a csoportba, akkor azt az óvodapedagógusnak kell térítésmentesen tartania.

A javasolt témák (*Ki vagyok?/Kik vagyunk?, Mikor, hogyan és miért történik?, Mi történik most, milyen volt és milyen lesz az élet itt, a Földön? Ki és hogyan tervez / szervez meg egy tevékenységet?, Hogyan fejezzük ki érzelmeinket?, Mi szeretnék lenni? Milyen szeretnék lenni?*) nem változtak a 2008-as tantervhez viszonyítva. A 3–5 éves korosztály számára nem kell mind a hat témát napirendre tűzni, elegendő két vagy négy témával foglalkozni a csoport színvonalára és a gyermekek kompetenciái függvényében. Az 5–6 évesek számára az összes téma napirendre tűzését ajánlja a curriculum. A tevékenységek típusát illetően projektek, heti, független témákon belüli tevékenységeket ajánl a dokumentum. A projektek lehetnek hosszabbak (pl. öt 7 hetes projekt), rövidebb időtartamúak (1–3 hetesek), de lehet szervezni egyhetes, egynapos vagy akár féléveken átívelő projekteket is. A szervezett tevékenységek időtartama a négy szinten (bölcsoédei, kiscsoport, középcsoport, nagycsoport) 5 perc és 35 perc között változik, 5–10 perc a bölcsoédei, 35 perc a nagycsoportban, de a pedagógus szabadon dönthet az időtartamról a gyermekek fejlettségi szintjétől függően. Az integrált tevékenységek időtartama meghaladhatja a 35 percet, ha a pedagógus jól tervezi és szervezi meg a rutinokat és az átmeneteket. A koragyermekkori tevékenységek elsősorban a szocializációt (kommunikációt, együttműködést, közös döntéshozatalt stb.), a társadalmi beilleszkedésre való előkészítést (ennek részeként az iskolára való előkészítést) és a személyi autonómia fejlődését célozzák meg. A curriculum előírja, hogy minden nap kötelező szervezni egy mozgásos tevékenységet (énekes-mozgásos játékot, reggeli tornát, testnevelő tevékenységet, sétát a szabadban stb.). Azt is hangsúlyozza, hogy az egészségmegőrzés és testedzés céljából a pedagógusnak szokatnia kell a gyermekeket a környezeti feltételekhez, ezért minden nap – évszaktól függetlenül – ki kell vinnie őket a szabadba.

Az Oktatási Törvény értelmében az óvodapedagógusok munkaideje napi 8 óra, amelyből 5 óra az óvodai csoportban végzett tevékenységeket öleli fel, amit 3 óra módszertani tevékenység egészít ki (tervező munka, önképzés, szemléltető anyagok, feladatlapok készítése, képzéseken, módszertani tevékenységeken, vizsgákon való részvétel, tapasztalatcsere, tanácsadás a szülőknek, szülők iskolája stb.).

A curriculum magyar változata tartalmazza a magyar mint anyanyelv, valamint a román mint nem anyanyelv fejlődési dimenzióit is. Ezek a következők:

2. táblázat. Kommunikáció

Bölcsoédei szint (születéstől – 3 éves korig)

Ssz.	A fejlődés dimenziói	A bölcsoédei időszak végén a gyermek magatartásjelzői
1.	Szóbeli üzenetek ismert kommunikációs helyzetekben	1.1. Meséket és rövid történeteket hallgat, részt vesz játékokban/éneklésben/ verseket mond, kezdetben gesztusok kíséretében (kommunikációs felfogóképesség) 1.2. Különböző intonációt (dallamíveket), gesztusokat, testbeszédet, egyszerű nyelvi / nyelvtani szerkezeteket használ az üzenet továbbításához (kommunikációs közlőképesség)

2.	<i>Szóbeli üzenetek különböző kommunikációs helyzetekben</i>	2.1. Kifejezi szóban ízelési, szaglási vagy vizuális érzeteit 2.2. Kérdéseket tesz fel, hogy megismerje a tárgyak, események, személyek megnevezését 2.3. Új szavakat használ a napi tapasztalatszerzés során
3.	<i>Az olvasás és az írás előfeltételei ismert kommunikációs helyzetekben</i>	3.1. Vonzódást mutat a könyvek, folyóiratok, képek iránt, és segítség nélkül nézi / lapozza őket 3.2. Verset mond vagy ismerős gyermekdalokat énekel, egyedül vagy társakkal 3.3. Befejez egy ismert történetet a képek alapján 3.4. Mázol / nyomokat hagy célirányosan a papíron, és elmondja, mit rajzolt

Óvodai szint (3-tól 6 éves korig)

a. Anyanyelvi kommunikáció (3-tól 6 éves korig)

Ssz.	<i>Fejlődés dimenziói</i>	<i>Óvodáskor végén a gyermek magatartásjelzői:</i>
1.	<i>Az üzenet aktív hallgatása annak felfogása és megértése érdekében (kommunikációs felfogóképesség)</i>	1.1. Megismerkedik az anyanyelv hangjaival 1.2. Egyszerű üzeneteket megért 1.3. Hallgatóként részt vesz csoportos tevékenységekben és játékokban
2.	<i>Az üzenet, érzelmek stb. szóbeli kifejezése (kommunikációs közlőképesség)</i>	2.1. Helyesen ejti ki anyanyelve hangjait 2.2. Részt vesz beszélőként csoportos tevékenységekben és játékokban 2.3. Egyszerű szószerkezeteket használ 2.4. Gyakorolja és fokozatosan bővíti a szókincsét
3.	<i>Az anyanyelv iránti pozitív hozzáállás bizonyítása</i>	3.1. Érdeklődéssel és szívesen vesz részt anyanyelvi tevékenységekben 3.2. Ismerős kontextusban (pl. szerepjátékokban, dramatizálás, bábozás stb. során) tanult szóbeli szerkezeteket használ

b. A román mint nem anyanyelv (3-tól 6 éves korig)

Ssz.	<i>Fejlődés dimenziói</i>	<i>Az óvodás kor végén a gyermek magatartásjelzői</i>
1.	<i>A szóbeli közlések aktív hallgatása annak felfogása és megértése érdekében (kommunikációs felfogóképesség)</i>	1.1. Megismerkedik a román nyelv hangjaival; 1.2. Megért egyszerű román nyelvű közléseket; 1.3. Hallgatóként részt vesz román nyelvű csoportos tevékenységekben és játékokban.
2.	<i>A közlések, érzelmek stb. szóbeli kifejezése (kommunikációs közlőképesség)</i>	2.1. Törekszik a román nyelv specifikus hangjainak helyes kiejtésére; 2.2. Beszélőként részt vesz román nyelvű csoportos tevékenységekben és játékokban; 2.3. Használ egyszerű román nyelvi szerkezeteket; 2.4. Gyakorolja és fokozatosan bővíti román nyelvű szókincsét.
3.	<i>Pozitív viszonyulás a román nyelvhez</i>	3.1. Érdeklődéssel és szívesen vesz részt román nyelvű tevékenységekben; 3.2. Használja a megtanult nyelvi szerkezeteket ismerős kontextusban (pl. szerepjátékok; dramatizálás, bábozás stb.).

Az óvodapedagógus egész tevékenységét a *Jelenléti naplóban* rögzíti, amelyet a napi tevékenység után tölt ki, és a saját, valamint a gyermekek portofóliójában elhelyezett anyagokkal támasztja alá (tevékenységtervezetek, tematikus projektek tervei, munkalapok, mérőlapok, szemléltető anyagok, képzőművészeti és gyakorlati munkák modelljei, együttműködési szerződések, az önképzés, a szülői tanácsadás dokumentumai stb.). A pedagógusnak legkevesebb egy megyei vagy országos szintű nevelési projektben részt kell vennie. Az extracurriculáris tevékenységeket havonta szervezik – akár a nevelési partnerek részvételével. A tanácsadási tevékenységet hosszabb időre (félévre vagy vakációtól vakációig) kell tervezni, hogy állandó és hatékony kommunikációt lehessen folytatni a szülőkkel.

A curriculum mellékletei között ajánlást találunk a napi programra vonatkozóan, ugyanitt szerepelnek az egyéni megfigyelési lapok mintái is (*Egyéni megfigyelési lap a gyermek fejlettségi szintjéről óvodába lépéskor, Egyéni megfigyelési lap a gyermek fejlettségi szintjéről az előkészítő osztályba való beiratkozást megelőzően*).

Curriculum pentru educatia timpuriu (A koragyermekkorai nevelés curriculumuma).
2019. 08. 02. 694.